

Pád Velké Moravy

Ludmila Luňáková

Mojmírovská či tzv. Velká Morava je prvním mocenským celkem na území dnešní ČR s řadou dochovaných písemných pramenů. Přesto o jejím zániku nemáme přímé záznamy, ale jen mýty odpovídající více představám v době zápisu než historické skutečnosti.

V přemyslovských Čechách tzv. Kristián přičítal pád Mojžírovců odklonu od křesťanství a varoval tak svoje současníky před nedostatečnou vírou. Kosmas zachytil tzv. zoborskou tradici, podle které Svatopluk zmizel uprostřed vojska a odešel do poustevny na hoře Zobor, kde se stal mnichem. Sám tak přijal obvyklý trest za felonii, tedy zradu svého pána císaře Arnulfa, která vedla k pádu jeho říše. Obdobně přiřkli svržení Svatopluka císaři Arnulfovi i říšští kronikáři Widukind a Liutprand.

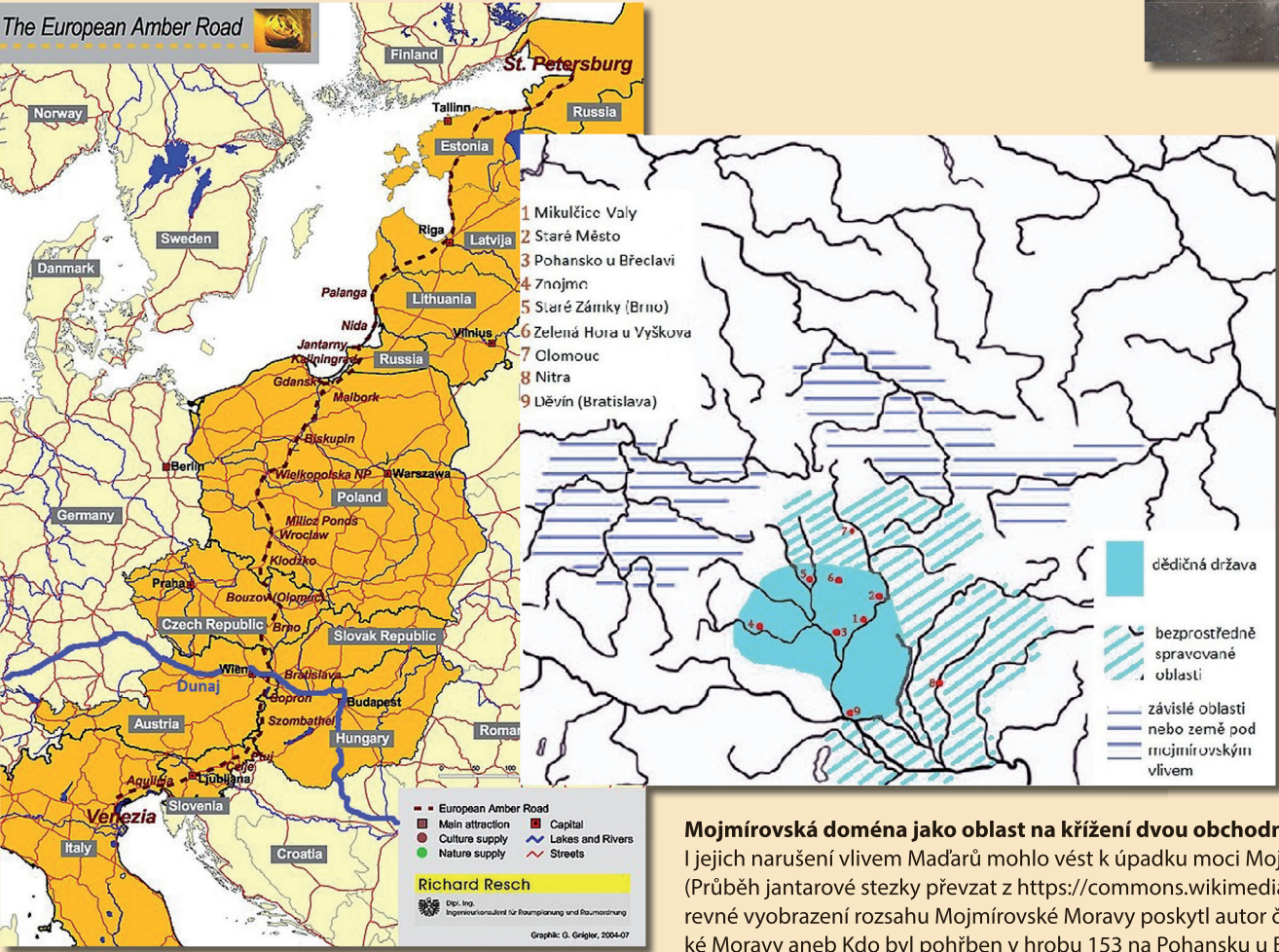
Známejší a v době národního obrození zdůrazňovaný motiv pádu Mojžírovců se týká Svatoplukových synů. Podle byzantského císaře Konstantina VII. poučil kníže své tři syny (historicky jsou doloženi dva) o nutnosti bratrské svornosti pomocí prutů, které lze zlomit pouze jednotlivě, ne však ve svazku. Ti se radou otce neřídili a jejich spory vedly k pádu celé říše.

Dnes je s pádem Mojžírovců nejvíce spojovaný vpád Maďarů. Nemuselo však jít o jejich přímý útok na Moravu, stačit mohla jejich prostá přítomnost v Panonii, která přerušila či omezila pohyb na obchodních trasách, konkrétně na Dunaji a jantarové stezce, na kterých byli Mojžírovci závislí.

Archeologicky jsou doloženy maďarské útoky jen na hlavní mojžírovská hradiště. Je možné, že Maďaři zaútočili přímo do centra říše s cílem ji vyvrátit, vymoci placení tributu či pomstít smrt svého náčelníka Kusala. Ovšem Maďaři, kteří v některých lokalitách žili spolu se Slovany, mohli rovněž zaútočit ve spolupráci s moravskými velmoži, kteří se vzepřeli Mojžírovcům.

Příčinou úpadku mojžírovské říše mohla být i změna klimatu, která počátkem 10. století nepříznivě ovlivnila život na hradištích v povodí Moravy. Možných příčin pádu Mojžírovců je tedy více, přičemž není nutné vybrat pouze jedinou. Mohlo se jednat o kombinaci více okolností, které vedly k tomu, že Morava po roce 902 postupně mizí ze soudobých písemných pramenů.

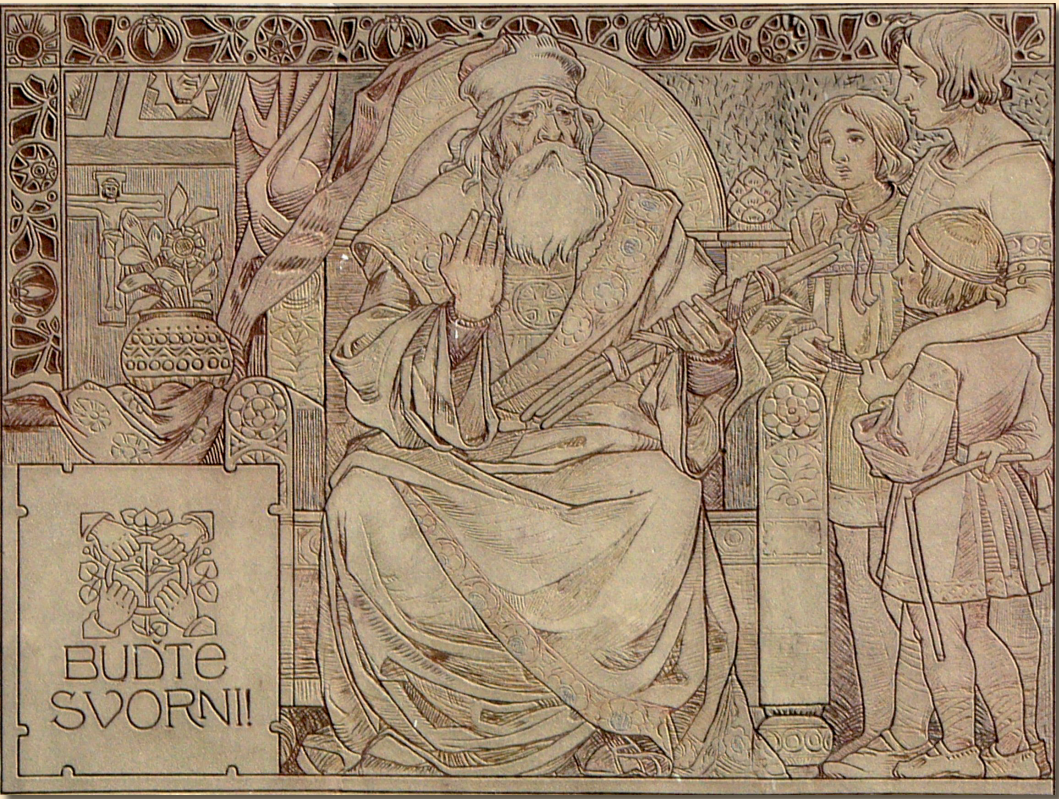
Byl však rozpad tzv. Velké Moravy krizí pro tehdejší společnost? Na tuto otázku je třeba odpovědět záporně. Život na moravských hradištích totiž pokračoval a kontinuitu si udržela i církevní správa. Pokud by měly být události na Moravě počátkem 10. století označeny moderním výrazem krize, tak by šlo o krizi mojžírovské moci. Právě oni totiž byli schopni utvořit mocenský celek, který komunikoval jak s franskou říší, tak s papežem či Byzancí. A když tento partner zmizel z „politické“ mapy Evropy, tak s ním zmizeli z pramenů i Moravané jako celek.

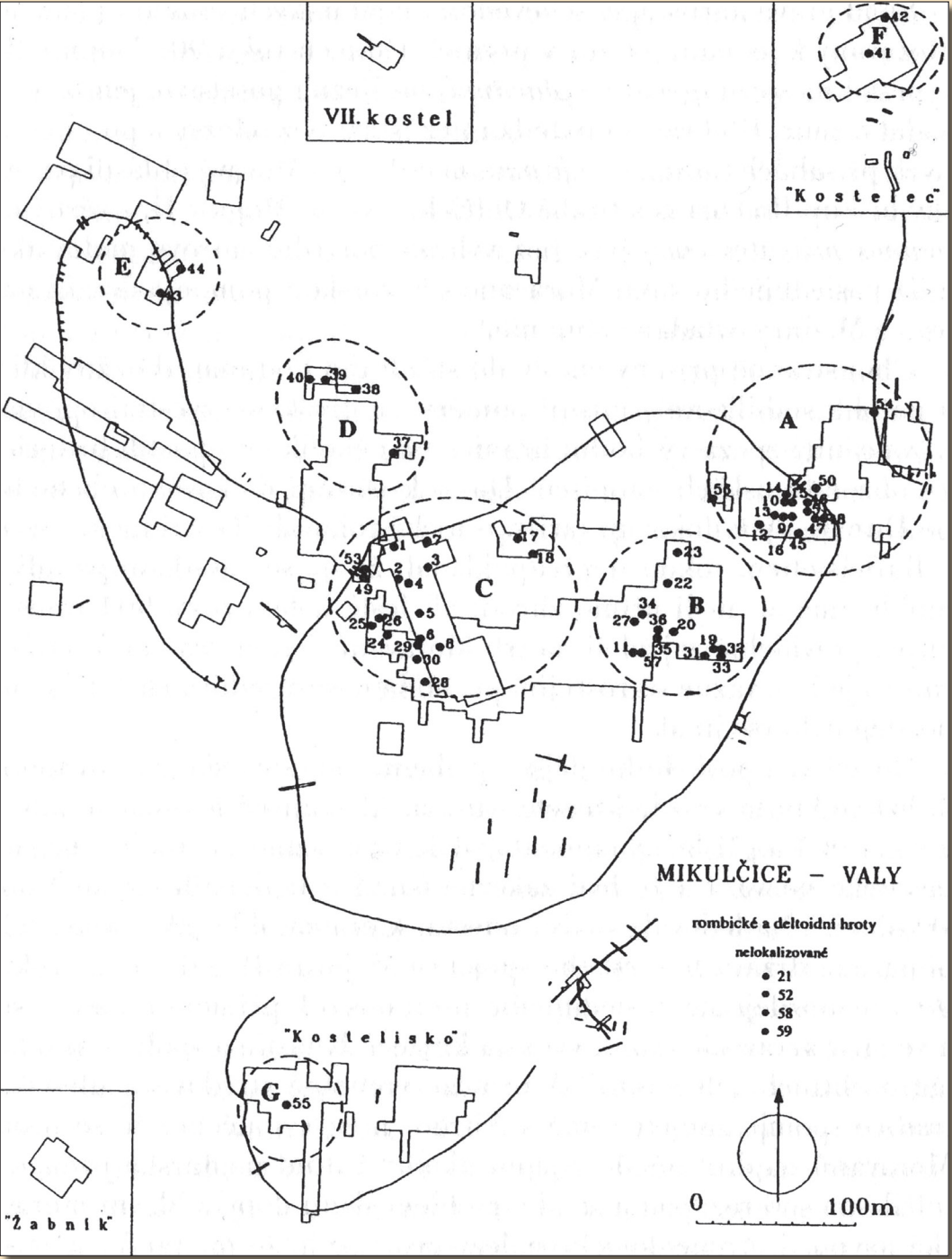
Kníže Svatopluk jakožto mnich, tedy jako muž postrestaný za felonii, na vyobrazení Dalimilovy kroniky. (Převzato z <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dalimil2.jpg?uselang=cs> jako volné dílo).

Hrob velmože v rotundě na Pohansku, který zdejší hradiště spravoval nejspíše i po pádu Mojžírovců, dokládá kontinuitu osídlení i církevní správy. (Barevné foto poskytl editor sborníku *Pád Velké Moravy aneb Kdo byl pohřben v hrobu 153 na Pohansku u Břeclavi*, edd. J. Macháček a M. Wihoda, obr. na s. 25.)

Tři Svatoplukovy pruty jakožto poučení o svornosti nejen pro jeho syny, ale i pro Čechy v 19. století. (Převzato z https://cs.wikipedia.org/wiki/Svatopluk_1.#/media/Soubor:Svatopluk_1.jpg podle CC by 3.0, foto Michal Maňas).

Šipky soustředěné u bran a kostelů poukazují na postupné dobývání **hradiště Mikulčice**. (Převzato se souhlasem autora z Pavel KOURIL, *Dějiny ve věku nejistot*, s. 113, č. 2).

Mojmírovská doména jako oblast na křižení dvou obchodních cest. I jejich narušení vlivem Maďarů mohlo vést k úpadku moci Mojžírovců. (Průběh jantarové stezky převzat z https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Amber_Road.jpg?uselang=cs jako svobodné dílo. Barevné vyobrazení rozsahu Mojžírovské Moravy poskytl autor článku Martin WIHODA, *Druhý život mojžírovských knížat*, in: *Pád Velké Moravy aneb Kdo byl pohřben v hrobu 153 na Pohansku u Břeclavi*, edd. J. Macháček a M. Wihoda, s. 144-165, obr. na s. 148.)